

Sysselt

Uitgestrekt golvend boscomplex met een lange geschiedenis, doorsneden door beukenlanen, grenzend aan de Ginkelse Heide.

De Sysselt ligt op de stuwwal Wageningen-Lunteren. Samen met de Utrechtse Heuvelrug vormt deze stuwwal een klassiek voorbeeld van een stuwwalboog rond een glaciaal bekken, namelijk de Gelderse Vallei. In de voorlaatste ijstijd lag er in de Gelderse Vallei een ijstong die zowel naar voren als naar opzij materiaal opstuwde. Door erosie door de Rijn is het gedeelte tussen Wageningen en Rhenen later verdwenen. Op de Sysselt ligt een van de hoogste punten van deze stuwwal: 57 meter boven N.A.P.

Op de hogere delen van de Sysselt zijn door overexploitatie van de bodem stuifzanden ontstaan. Ze zijn nog te herkennen aan de grote vliegdennen.

■ In 2002 is op de Sysselt een vuursteenafslag gevonden. Waarschijnlijk is het voorwerp tussen de 60.000 en 12.000 jaar oud, de periode tussen de voorlaatste en de laatste ijstijd, toen er Neanderthalers in Nederland leefden. Ook zijn er pijlpunten uit de steentijd, potscherven uit de late ijzertijd en bronzen spijkers uit de Romeinse tijd gevonden.

■ De Sysselt maakte deel uit van het uitgestrekte Moftbos, dat al in 996 werd vermeld als schenking van graaf Wichman aan het klooster Elten. Later kwam het Moftbos in handen van de graven, daarna hertogen, van Gelre. Het strekte zich van de Rijn bij Wageningen tot aan Ede uit. De oostelijke grens werd gevormd door de Renkumse Beek.

De westgrens werd gevormd door de wildwal tussen Wageningen en Lunteren, die de bouwlanden van de dorpen moest beschermen tegen wildvraat.

In 1427 gaf hertog Arnold een deel van dit bos, dat de naam 'Zijsselt' kreeg, in leen aan Udo die Boese. Deze was eigenaar van het huis Kernhem ten noorden van Ede. Sindsdien is de Sysselt eigendom geweest van diverse vooraanstaande Gelderse families, zoals achtereenvolgens Van Arnhem, Van Wassenaer, Van Heeckeren en de graven Bentinck. Net als veel andere Veluwe bossen degradeerde het oorspronkelijke bos van De Sysselt in de loop der tijden tot ijl struikbos en heide als gevolg van te veel hakken en beweiden en te weinig nieuwe aanplant.

De hoogste heuvel in de Sysselt staat in de 17de eeuw op de kaart als Galgenberg. Een logische plek: op de heide was de galg vanuit het dorp en de wegen goed te zien, als waarschuwing aan lieden met minder goede bedoelingen.

De karakteristieke gebogen grens met de Ginkelse Heide is de middeleeuwse weg van Ede naar Renkum, die waarschijnlijk ook toen al de grens tussen Moftbos en heide aangaf. Door de Sysselt lopen diverse wegen en lanen uit verschillende periodes: verbindingen over de heide tussen Ede, Kernhem, Manen, Renkum, Bennekom enz. Sommige zijn nog in gebruik.

Vanaf het einde van de 18de eeuw werd het gebied stelselmatig bebost, eerst met eiken, die als hakhout werden benut, later ook met dennen. In 1891 was de hele Sysself bebost. De stroken langs de spoorlijn zijn voormalige brandstroken, die overbodig werden toen de stoomlocomotieven verdwenen. Omdat er zeldzame insecten voorkwamen en ontginning tot bouwlandjes dreigde werden de brandstroken in 1954 aangekocht van de Staat. In 1967 werd de Sysself gekocht van gravin Gaetani dell' Aquila d'Aragona, geboren gravin Aldenburg Bentinck.

■ In de naaldbospercelen, die een groot deel van het gebied bedekken, is weinig ondergroei aanwezig. De soorten die er voorkomen zijn vrij algemeen. In de opener en vaak oude denbossen verjongt berk zich veel. In de toekomst zal dit bos zich gaan ontwikkelen naar een loofbos. Door aanplant van winter-eik is geprobeerd het aandeel van deze soort in het gebied te vergoten. De zomereik en tussenvormen van de twee zijn veel algemener. Langs de randen van de bossen, langs de heide en in de oudere loofbossen komen meer struiken en kruiden voor. Sporadisch groeit er dalkruid en ook zijn kamperfoelie en adelaarsvaren vertegenwoordigd.

Op de heide langs de spoorbaan groeit grote wolfsklauw en gaspeldoorn, waarvan de gele bloemen een zoete kokosgeur afgeven.

■ De Sysself is rijk aan nachtvlindersoorten. Meer dan 200 soorten, met name gebonden aan eik, zijn geïnteriseerd, waaronder zeer zeldzame. Door het ontbreken van grote open terreinen is het aantal dagvlinders aanzienlijk kleiner. Langs de spoorbaan en op de heide komt de zandhagedis nog in vrij grote aantallen voor. Verder leven hier diverse bijzondere insectensoorten, waaronder *Stenobothrus lineatus*, een sprinkhaan die vooral in de steppen van Oost-Europa leeft, en een zeldzame mierensoort.

Ook is de gladde slang gesignaleerd. Het vermoeden bestaat dat hij vanuit het nabijgelegen Planken Wambuis het gebied zal kunnen gaan bevolken. De hazelworm is een vaste bewoner van de oudere bosgedeelten.

Voor vogels en vleermuizen heeft Sysself grote betekenis. Doordat hier alle fasen van de bosontwikkeling voorkomen vinden vele soorten hier een geschikt en gevarieerd leefgebied. In de oude beukenlanen huist de groene specht en langs de open gedeelten en in de struiklaag van de bossen wordt de geelgors regelmatig gesignaleerd. De houtsnip, een schuwe vogel die alleen in de schemering uit de beschutting van de struiken komt, is minder gemakkelijk te vinden.

De vleermuizen worden vertegenwoordigd door onder andere rosse en grootoorvleermuis. Daarnaast is er een bevolkte dassenburcht en leven er wilde zwijnen en edelherten.

- Op de Sysselt wordt gestreefd naar een soortenrijk en structuurrijk aaneengesloten bosgebied met voornamelijk inheemse boomsoorten. Binnen die doelstelling zullen de cultuurhistorische relictten behouden blijven en waar mogelijk hersteld of weer zichtbaar worden gemaakt.